

Юрій ШЛАПАК

завідувач відділу кіно і театру

Музею-майстерні І. П. Кавалерідзе,

викладач Київського національного університету

театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого

НЕОРДИНАРНА ОСОБИСТІТЬ

(Пам'яті кінознавця Н. М. Капельгородської)

Нонна Михайлівна Капельгородська народилася у сім'ї геолога, кандидата мінералогічних наук, Михайла Капельгородського та мовознавця Ніни Мефодієвої. Її дід, письменник Пилип Капельгородський, загинув у сталінських катівнях 1938 року, а духовним її батьком упродовж десятиліть був видатний український скульптор, кінорежисер і драматург Іван Петрович Кавалерідзе.

Тож глибокі духовні корені Нонни Капельгородської вкупі із рідкісними природними здібностями й суворими життєвими випробуваннями (про своє життя під час війни вона написала зворушливі спогади «Вкрадене дитинство») виколисали з допитливої дівчинки з великими розумними очима, яка змалечку тягнулася до вершин літератури й мистецтва, провідного кінознавця України, принаймні найпліднішого. Адже творчий доробок Нонни Михайлівни становлять сотні статей і понад

три десятки книжок, серед яких — "Сучасний дитячий фільм" (1965), «Що таке кіномистецтво?» (1967), «Світло і тіні» (1968), «Знято в Одесі» (1969, у співавторстві), «Великий екран сьогодні» (1970), «Іван Кавалерідзе» (1971, у співавторстві), «Боротьба ідей в сучасному кіномистецтві» (1974), «Людина в сучасному буржуазному кіно» (1975), «Кіно-контрасти» (1978), «Радянський спосіб життя і розвиток сучасного кіномистецтва» (1978), «Ідеологічна боротьба в сучасному зарубіжному кінознавстві» (1980), «Критика реакційних концепцій сучасного буржуазного кіномистецтва і кінознавства» (1983), «Сучасний пригодницький фільм» (1984), «Ахиллєсова пята буржуазного кіно» (1986, у співавторстві), «Стереотипи буржуазного екрана» (1990), «Іван Кавалерідзе. Грані творчості» (1995), «Ренесанс вітчизняного кіно. Нотатки сучасниці» (2002), «Український телефільм у контексті вітчизняної культури ХХ ст.» (2003, у співавторстві), «Начерки далекої кіноісторії» (2005, у співавторстві).

Нонна Капельгородська написала також розділи до першого й другого томів «Історії українського радянського кіно» (1986, 1987), була співавтором довідкових видань «Спілка кінематографістів України» (1985), «Український біографічний кінодовідник» (2001), «Кіномистецтво України в біографіях» (2004). При цьому останні два мали сенс одкровення порівняно з радянським періодом, оскільки в них можна знайти інформацію не лише про знаних українських кінематографістів, а й про маловідомих, навіть забутих, та про зарубіжних діячів, які долучилися до виробництва українських фільмів та його дослідження.

З одних лише назв наведених праць Н. Капельгородської легко помітити і складність завдань, які ставила перед собою дослідниця, і актуальність розглядуваних нею проблем, причому використання термінів «радянський» та «буржуазний» не применшують, як мені здається, значення й вагомості цих робіт нині. Варто лише уважно їх прочитати.

Про широту інтересів Нонни Капельгородської свідчить, зокрема, її участь як співавтора у книзі «Зарубежний детектив. Енциклопедія» (1993). У її архіві зберігалися статті про київське «Динамо», інтерв'ю із Юрієм Власовим, вона колекціонувала марки.

З її ініціативи 1993 р. в Києві на Андріївському узвозі було створено Музей-майстерню І. П. Кавалерідзе — нині помітний осередок духовності в історичному центрі столиці незалежної України.

Нонна Капельгородська закінчила романо-германське відділення філологічного факультету Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (1956). Викладала англійську та французьку мови. Була першим референтом Спілки кінематографістів України. Від 1958 р. до останніх днів працювала в Інституті мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАНУ. Кандидат мистецтвознавства, провідний науковий співробітник відділу кінознавства.

2002 р. номінувалася до вступу в Академію мистецтв України. Один з найцінніших і найдороччих експонатів нашого Музею — модель пам'ятника Ярославу Мудрому, зроблена руками Івана Кавалерідзе, на якій він написав: «Ляле любимой» (так називали Нонну рідні й близькі).

«Я зробила все, що могла. Хто прийде після мене, нехай зробить краще». Вона цього не сказала, але могла б сказати. Я так гадаю.

Нурія АКЧУРІНА-МУФТІЄВА

*кандидат архітектури, завідувач кафедри
Кримського інженерно-педагогічного університету*

БУВ ЗНАНИМ ЗОДЧИМ І ПЕДАГОГОМ (Пам'яті архітектора І. Г. Шемседінова)

28 травня 2007 р. не стало одного з провідних архітекторів України, сина кримськотатарського народу, багаторічного професора Київського художнього інституту (нині Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури) Ірфана Гафаровича Шемседінова.

Народився Ірфан Шемседінов 19 жовтня 1919 р. в м. Євпаторія. Його батько був художником-педагогом, мати — учителькою. Після закінчення Сімферопольської 13-ї зразкової, дослідно-показової татарської середньої школи-інтернату Ірфан 1937 р. поступив на архітектурний факультет Харківського інституту інженерів цивільного будівництва, де його учителями були академік архітектури О. М. Бекетов, професори М. Ф. Покорний, В. І. Пушкарьов, М. М. Щеглов.

У надто нелегких умовах евакуації інституту І. Шемседінов 1942 р. з відзнакою закінчив архітектурний факультет і відбув до Радянської армії. Брав участь у бойових діях у складі Північного, а потім — Чорноморського морських флотів. По закінченні війни у званні старшого інженер-лейтенанта прибув до Києва. Управління в справах архітектури при Раді Міністрів УРСР направляє його до новоорганізованого проектного інституту «Діпросільбуд», де він незабаром стає головним архітектором проектів.

